

August Ludwig Diemer

**Procancellarius Clementissime Constitutus D. Augustus Ludovicus Diemer, AA.
M. Professor Iuris P. O. ... Ad Solennitatem Inauguralem Viri Doctissimi Theophili
Henrici Friderici Gaedcke Rostochiensis Iurium Candidati Proximo Die Iovis IX.
Mart. MDCCCXXVI. ... Decenter Invitat : Inest Prolusio De Testium Ad Sponsalia
Publica Ex Iure Megapoleos Novissimo Necessitate : P. P. Dominica Laetare
MDCCCXXVI.**

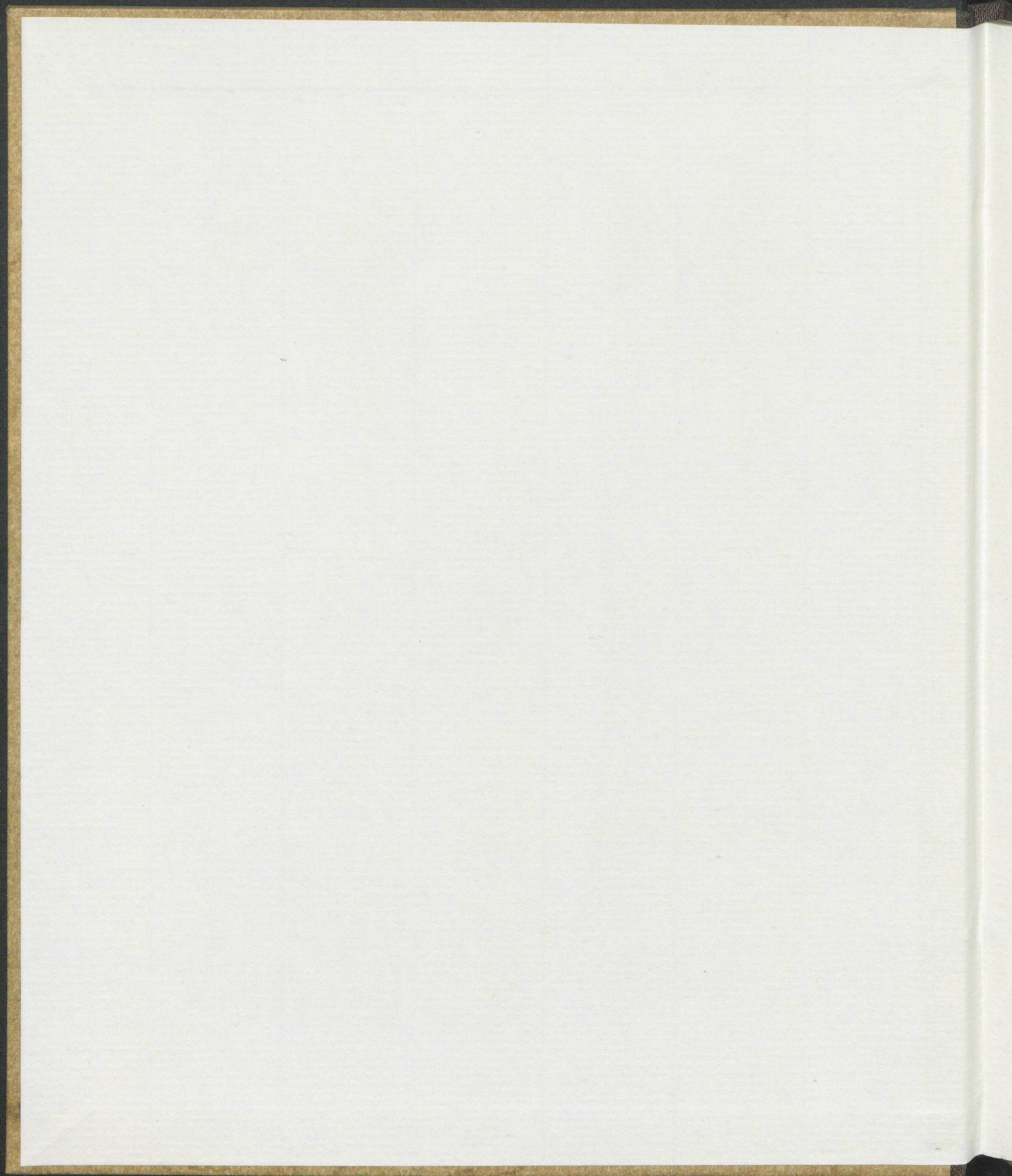
Rostochii: Typis Adlerianis, [1826]

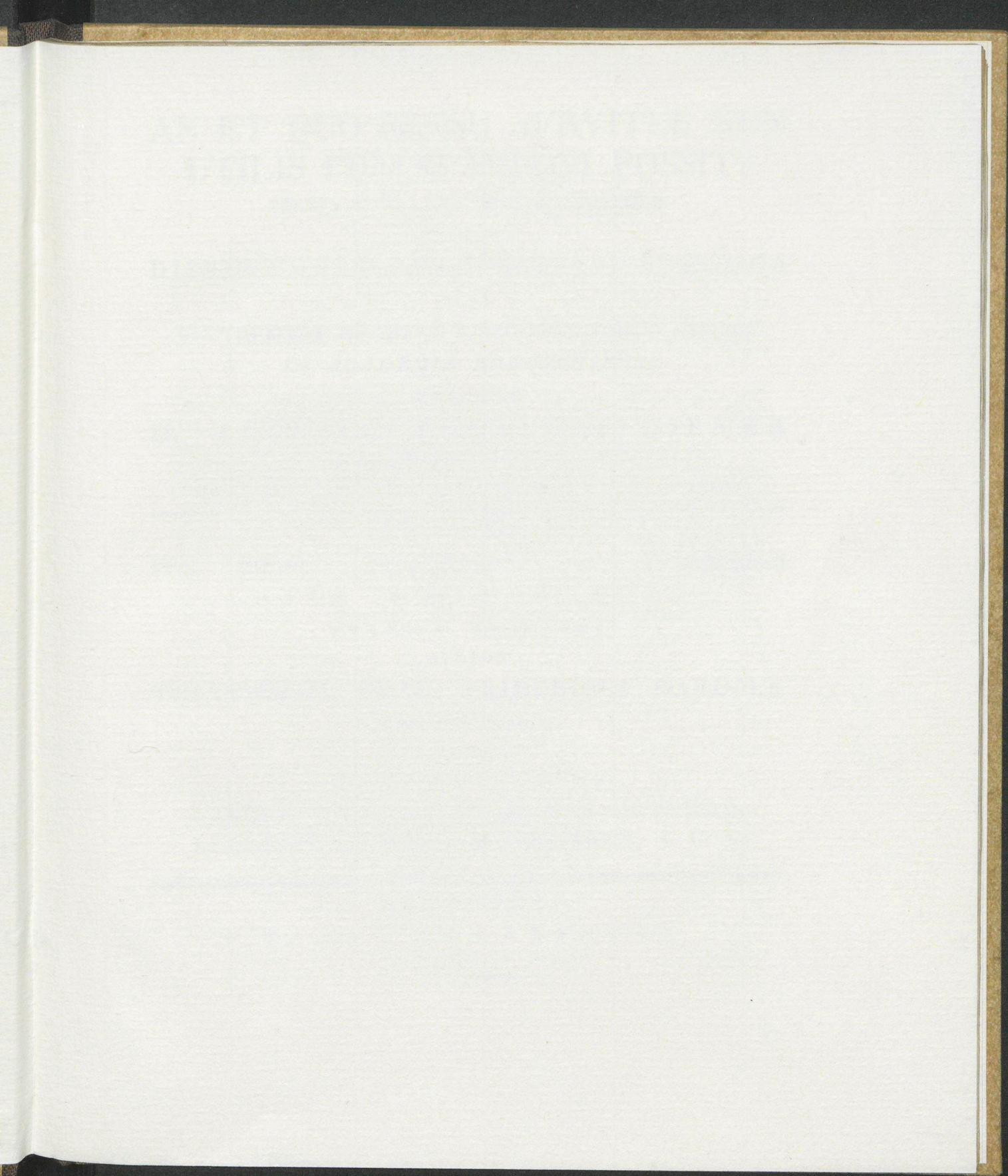
<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1007498293>

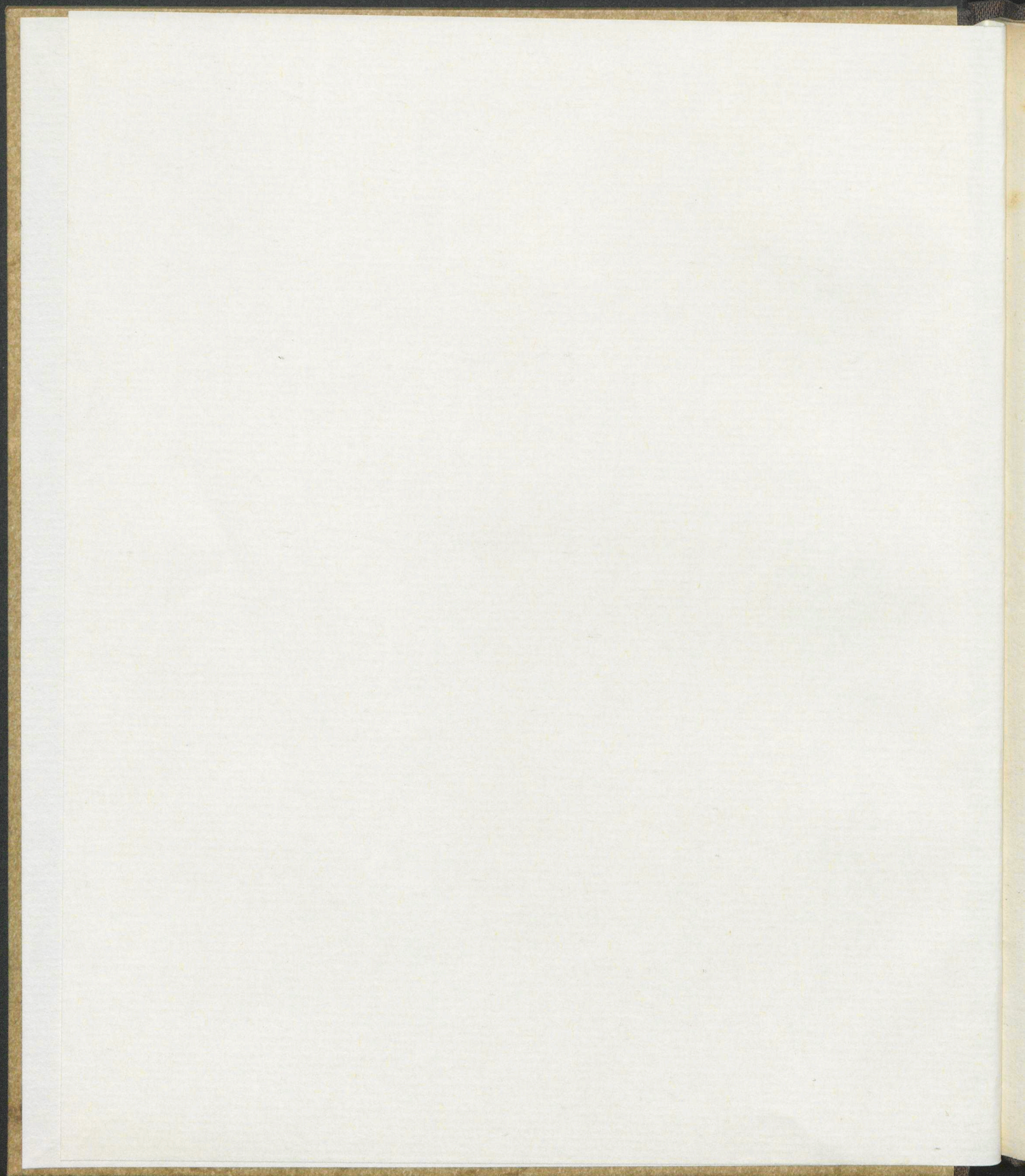
Druck Freier Zugang OCR-Volltext

RU jurist. 1826

Diemer, D. Aug. Lud.

PROCANCELLARIUS CLEMENTISSIME CONSTITUTUS

D. AUGUSTUS LUDOVICUS DIEMER

AA. M. PROFESSOR IURIS P. O.

SERENISSIMO MAGNO DUCI A CONSILII CONSISTORII ROSTOCHIENSIS
COENOBII AD S. CRUCEM ET OECONOMIAE ECCLESIASTICAE HUIUS URBIS

PROVISOR SECUNDARIUS

ORDINIS IURISCONSULTORUM H. T. DECANUS

AD

SOLENNITATEM INAUGURALEM

VIRI DOCTISSIMI

THEOPHILI HENRICI FRIDERICI GAEDCKE

ROSTOCHIENSIS IURIUM CANDIDATI

PROXIMO DIE IOVIS IX. MART. MDCCCXXVI.

AB HORA INDE IX. ANTE MERIDIEM IN OEKO CURIAE ROSTOCHIENSIS
QUI IMPERIALIS DICITUR EX ANTIQUO ACADEMIAE NOSTRAE
RITU CELEBRANDAM

DECENTER INVITAT.

INEST

*PROLUSIO DE TESTIUM AD SPONSALIA PUBLICA EX IURE
MEGAPOLEOS NOVISSIMO NECESSITATE.*

P. P. DOMINICA LAETARE MDCCCXXVI.

ROSTOCHII

TYPIS ADLERIANIS.

PROFESSOR LUDOVIGUS DIEMER
PROFESSOR LUDOVIGUS DIEMER

AA. M. PROFESSOR LUDOVIGUS DIEMER
ORDINIS IURISCONSULTORUM H. T. DECANUS
PROFESSOR SECUNDARIUS
CONNOET AD S. CRUCEM ET OECOMOMIAE ECCELESIASTICAE HUIUS LUDOVIGUS DIEMER
SERVITISSIMO MAGNO DUCI A CONSILIO CONSISTORII ROSTOCKENSIS

SOLEMNITATEM INAUGURALEM

VIRI DOCTISSIMI

THEOPHILI HENRICI FRIDERICI GANDORF

ROSTOCKENSIS LUDOVIGUS DIEMER

PROXIMO DIE IULII IX. MART. MDCCCLXXI.

AB HORA HORAE IX. ANTE MERIDIEM IN ORGO CLIAE ROSTOCKENSIS
QUE IMPERIALIS PRINCEPS EX ANTIQVO ACADEMIAE ROSTOCKENSIS
RITU CELEBRANDAM

DECEMBER EXISTAT.

INSTE

PROFESSIO DE TESTIMIO AD SPONSALIA PUBLICA EX LIRE
MAG. PROF. LUDOVIGUS DIEMER

E. R. DOMINICA LAETARE MDCCCLXXI.

ROSTOCKI

T Y R I S A D E N I A N I S

Inter difficiliora doctrinae juris ecclesiastici tum Catholicorum tum Protestantium de sponsalibus et matrimonio capita id numerandum esse, quod de notione sponsaliorum publicorum et clandestinorum agit, satis cognitum est. Catholicos enim Concilium Tridentinum, quod in Sess. XXIV. de matrimonii sacramento multa alioquin sapientissime pro istius ecclesiae dogmatibus constituit, in definienda notione sponsaliorum publicorum et clandestinorum omnino deseruit, ita, ut in judicanda horum indole ad solum jus civile redeundum esse celeberrimi juris ecclesiastici Catholicorum auctores contendunt et sanctissimum Synodum negligentiae in hac causa accusant, inter quos nominasse sufficit *Thomam Sanchez* S. J. de Sancto matrimonii Sacramento, Lib. I. disp. 12. et *Zegerum Bernardum Van-Espen* in Jure eccles. universali, Part. II. Sect. 1. tit. 12. §. 11. Causam vero huius omissionis docet nos historia hujus Synodi, cujus scilicet Patres id praecipue spectarunt, ut inter sacramentorum numerum referretur matrimonium, causaeque matrimoniales judici ecclesiastico vindicarentur. Ita factum est, ut ne parentum adeo consensus ad notionem matrimonii publici et rati necessarius haberetur, quamvis a multis et doctissimis oratoribus admonerentur Patres, ne matrimonia clandestina, i. e. absque consensu parentum contracta, pro validis agnoscere vellent, quod latius narrat *Paulus Sarpis* in historia Concilii Tridentini Lib. VII. ad d. V. Febr. sq. MDLXIII. et L. VIII. ad d. XI. Novbr. ej. anni. Juris certi igitur est apud Catholicos, ad notionem sponsaliorum publicorum in regula nil requiri praeter consensum verum et liberum utriusque partis contrahentis, quamvis et apud illos Ritualia et leges singularum provinciarum consensum parentum, testium praesentiam et parochi auctoritatem saepissime requisiverint ad notionem sponsaliorum publicorum, quod monstrat *Van-Espen* l. l. *Hedderich* Elem. jur. canon. Part. III. p. 205 sq. ed. 2. et alii.

Apud Protestantes autem, quorum formula ecclesiae publica in singulis territoriis plerumque mox post absolutum Reformationis negotium, i. e. post annum MDL. constituta est propositis singulorum territoriorum ordinationibus et legibus ecclesiasticis, judiciisque ecclesiasticis s. Consistoriis institutis, miraprehenditur in definienda sponsaliorum publicorum indole varietas, legumque dissensus, ita, ut notio sponsaliorum publicorum et clandestinorum unice ex singularum provinciarum legibus particularibus haurienda sit, quod recte observarunt populares nostri clarissimi *Dabelovius* in libro „Grundsätze des allgem. Ehrechts der deutschen Christen, Halle, 1792.“ §. 89. et *Wiesius* in opere majore

Handbuch des KRechts, Leipz. 1799 — 1804. Part. III. §. 417. Nam in quibusdam terris praeter nupturientium voluntatem liberam et rite expressam, quamvis illi sui juris sint, requiruntur testes ad sponsalia publica, non solum probationis causa, sed adeo solennitatis, quod videsis de terris Brunsvico-Luneburg. apud *J. H. Boehmerum* in J. E. P. Lib. IV. tit. 1. §. 105. de Saxonia regia apud *Carpzovium* in Jurisprud. eccles. Lib. II. toto tit. 3. de sponsalibus clandestinis, et apud *C. G. Hauboldum* im LB. des Kön. Sächs. Privatrechts §. 56 sq. et de multis aliis territoriis Germaniae apud *J. A. Hofmannum* im HB. des deutsch. Ehrechts §. 44 sq. In aliis contra provinciis testium fide rejecta declaratio consensus nuptialis parentumque seu tutorum approbatio coram magistratu civili praesente parocho iungitur, quod ex ordinat. eccles. Hass. Cassellana refert *Hofmannus* l. 1. et *Jus provinciale Borussicum* disertis verbis disposuit, addita poena nullitatis in casum hujus solennitatis neglectae, Allg. Land-Recht für die Preufs. St. Th. II, tit. 1. §. 82 sq. ita tamen, ut denunciatio ecclesiastica saltem semel proclamata neglectae solennitati medelam afferat, ib. §. 92. Aliarum denique terrarum leges, omissa auctoritate judiciali, ad essentialia sponsaliorum publicorum praeter declarationem consensus sponsalitii legitimam et parentum superstitum, seu, cum hi praemortui sunt et minores contrahunt, tutorum, approbationem, adhuc testium praesentiam requirunt, qui adeo in hominum sui juris desponsationibus haud deesse debent. *A. L. Schott* Einleit. in das Ehrecht §. 148. Quam quidem institutionem, cum in patria nostra legibus expressis contineatur, multisque doctorum virorum disputationibus litibusque forensibus ansam dederit, paulo accuratius tractare liceat.

Scilicet in Megapoli nostra ad notionem sponsaliorum publicorum, ex quibus solis oritur jus agendi ad contrahendum matrimonium, seu, deficiente matrimonio, ad indemnitem parti desertae praestandam, hodie non solum requiritur utriusque nupturientis libera et legitima voluntatis declaratio et parentum, si hi superstites sunt, seu tutorum, cum praemortuis parentibus de minorum desponsatione agitur, consensus, sed etiam *duorum saltem testium praesentia*, ita, ut horum defectus, quamvis de contrahentium voluntate et parentum tutorumve consensu satis constet, ipsa sponsalia reddat nulla, invalida, et omni vi obligandi destituta. Sanxerunt hoc leges nostrae ecclesiasticae, nempe *Ordinatio Consistorialis* Ducum Joannis Alberti I. et Ulrici d. d. Güstrow, XXXI. Januar. MDLXX, cujus editionem principem Rostochii per Jacobum Lucium typis expressam sequimur, tit. VIII. Von den Gradibus des Bluts Freundschaft &c. Nr. III. Von heimlichen Verlobnissen §. 1-4. et *Ordinatio Ecclesiae* Ducis Ulrici de anno MDCII. jussu Ducis Adolphi

Friderici I. iterum edita Lüneburgi, apud Martinum Lamprecht anno MDCL., cujus novae editionis exemplar authenticum sequimur, fol. 152. p. 2. quibus respondet *Ordinatio ecclesiastica illustrata* Ducis Friderici Guilielmi, Suerini, per Joannem Lembke anno MDCCVIII. typis exscripta, quae, quamvis in transactione provinciali anni MDCCLV. Art. 483. legis auctoritatem haud nacta fuerit, probat tamen terrarum nostrarum perpetuam in hac re consuetudinem, cum p. 55. edit. cit. haec verba habet: „Insonderheit sollen die Verlobungen zu Abschneidung so gar vieler Matrimonial-Streitigkeiten, in Gegenwart der Prediger, oder minstens zweier glaubhafften Zeugen geschehen.“

Quae cum ita sint, mirum profecto est, de necessitate testium saltem duorum ad sponsalia publica ex legibus nostris, dubia multa per jurisconsultos patrios moveri potuisse, imo contrariam adeo consuetudinem recentioribus temporibus in dicasteriis locum obtinuisse, quod de Cancellaria Suerinensi testatur *Siggelkovius* im HBuch des Meckl. Kirchen- und Pastoral-Rechts p. 210. ed. 3. et in Consistorio Rostochiensi multis speciebus usque ad recentissima tempora edocti sumus. Ita autem plerumque sententiam suam defendere studuere DD. a litera legum supra allegatarum clara recedentes, ut testium praesentiam tunc demum necessariam esse dicerent, cum de sponsalibus hominum e patria potestate jam egressorum agatur, quod v. g. efficere conatus est Adolphus Fridericus Reinhard, olim Professor Bützoviensis, qui in collectione opusculorum suorum, Germanice scriptorum, sub titulo „Sammlung juristischer, philosophischer und kritischer Aufsätze. Bützow, 1775-79. Stück 1-8.“ duplicem dissertatiunculam huic opinioni defendendae dicavit, Stück 3. Abh. 4. et Stück 4. Abh. 3., quibus simul inseruit argumenta antiquiorum patriae nostrae Ictorum, contra testium necessitatem ad sponsalia publica disputantium, *Festingii* puta, *C. M. Mülleri* et *E. J. F. Mantzelii*. Ego vero haud inficior, me argumentis horum DD. nunquam motum esse, ut a claris legum supra nominatarum verbis recedendum esse putaverim, quamvis consuetudinem a multis harum rerum peritis probatam et in multis Actorum speciebus perpetuo observatam, et mihi in sententiis ferendis sequendam esse viderem, usque dum recentissimis temporibus Summus ad quem provocando apud nos certatur Senatus, qui Parchimi sedet, interpretationem legum allegatarum verbalem et planissimam pro jure restituit. En speciem ipsam cum sententia et rationibus decidendi, secundum quas in posterum hanc quaestionem judicatum iri Summus Provocationum Senatus indicavit. Inierat quidam Carolus H. coloni pecuarii servus, sponsalia cum Guilielma B. coloni pecuarii filia. Orta deinde inter desponsatos dissensione

recusaverat sponsa matrimonium, sponsus vero detulerat causam ad Praefecturam G. cui prima rerum matrimonialium cognitio vi commissorii perpetui competit, et actionem contra sponsam ad contrahendum matrimonium moverat. Praevia cognitione Acta ad Consistorium Rostochiense missa sunt, quod ex stylo curiae, cujus supra mentionem feci, sufficere judicavit consensum utriusque nupturientis et approbationem parentum, quae omnia locum habuisse in sponsalibus contractis a neutra parte negatum fuerat, ideoque ad petita actoris pronunciavit reamque ad matrimonium ineundum expensasque solvendas condemnavit. Sed pater reae minoris contra hanc sententiam remedio appellationis ad Summum Provocationum Senatum usus est, id praecipue inter gravamina urgens, quod testes in sponsalibus ineundis adhibiti haud fuerint, haec igitur ex jure Megapoleos pro nullis haberi debeant. Senatus provocationum Summus causa iterum cognita sententiam Consistorii interim reponendam esse statuit, et antequam sententia definitiva feratur, actori, qui nunc Appellatus erat, probationem injunxit ejus tenoris, *quod sponsalia*, ex quibus jus suum contra ream appellantem ortum esse praedicasset, *praesentibus testibus inita fuerint*. Cui sententiae reformatoriae subjunctae fuere rationes decidendi sequentes, ex rescripto remissoriali authentico descriptae:

1) Die summarische Untersuchung — hätte ex officio auf alle Erfordernisse öffentlicher und gültiger Sponsalien, mithin auch auf die Gegenwart von Zeugen bey der Verlobung, gerichtet werden sollen.

2) — — —

3) Vom Appellanten wird zwar in jetziger Instanz bestritten, daß die Gegenwart von Zeugen ein wesentliches Erforderniß einer gültigen Verlobung sey;

4) Dem steht aber die revidirte Kirchen-Ordnung vom Jahre 1650 tit. von Lastern, Ehebruch &c. entgegen, wonach die öffentliche Desponsation, im Gegensatz des heimlichen Verlöbnißes, nicht nur mit der Eltern oder Vormünder und der eigenen Bewilligung, sondern auch „in Beyseyn etlicher ehrlicher Menschen, als Zeugen,“ „in Gegenwart ehrlicher Männer und Zeugen“ geschehen soll.

5) Eben so erwähnt schon die Consistorial-Ordnung vom Jahre 1570 tit. von heimlichen Verlöbnißes, der Zeugen Gegenwart, verbis:

§. 1. „ohne Beyseyn anderer Leute, für redlichen Leuten,“

§. 2. „mit Leuten überweisen, für deren das Gelöbniß geschehen.“

6) Heimliche Eheverlöbniße sind ibidem für nichtig, kraftlos und unbündig erklärt.

7) Wenn man auch die Eltern, außerdem, daß sie ihren Consens gegeben haben, für gültige Zeugen hält, so darf es doch an der feyerlichen und bedachten Handlung einer wechselseitigen Willens-Erklärung zur Ehe, in Gegenwart der Eltern, als Zeugen, nicht fehlen.

8) Denn der Eltern oder Vormünder Consens entfernt nach jenen Gesetzen den Begriff der heimlichen Verlöbniße nicht, wenn diese ohne die vorgeschriebene Feyer eingegangen sind.

His igitur rationibus cum insit clara et omni dubio exuta Summi Provocationum Senatus explicatio legum supra allegatarum, quam Consistorium Rostochiense et reliqua dicasteria provincialia in decidendis, quae de sponsaliorum vi et indole quotidie oriuntur litibus, absque dubio secutura sunt, nolumus haec omnia nescire eos, quorum interest, ne in tam gravi et difficili negotio errorem committant, parentes puta, tutores, parochos, praefectos, iudices, causarumque patronos, idque eo magis, cum monstrent rationes decidendi propositae, Summum Provocationum Senatum haud probasse ea, quae de testium in sponsalibus indole nuperime proposuit auctor alioquin juris nostri tum publici tum privati experientissimus Perillustris et Generosissimus *Carolus Albertus de Kamptz* im Handbuch des Meckl. Civilrechts, Rost. 1824. p. 596. quippe qui testes *solemnitatis* causa sponsalibus interesse negat, solius potius *probationis* causa requiri contendit. Optabile autem est, ut parochi nostri gravissimum hoc de sponsalium forma testiumque necessitate inter ea recipiant, de quibus coetus ecclesiae, praecipue ordinis inferioris, in concionibus publicis certiores facere jussi sunt per legem sapientissimam et humanissimam Friderici Francisci P. P. de dato Suerini, 10. April. 1815. (de Both Part. IV. Nr. XLVI.)

Sed mitto, quae de hac re gravissima adhuc dicenda essent, et ad id transeo, quod scribendi occasionem mihi praebuit. Instat enim *solemnitas* disputationis publicae et promotionis

Viri doctissimi

Theophili Henrici Friderici Gaedcke,

Rostochiensis, Jurium Candidati,

qui peracto studiorum academicorum curriculo et examine rigoro laudabiliter superato summis in utroque jure honoribus exornari cupit. Vitae suae rationem ipse vir doctissimus ita descriptam nobis exhibuit:

„Natus sum Rostochii die V. ante Kal. Septbr. anni MDCCCIV. patre Joanne Rudolpho Friederico Gaedcke, honesto hujus urbis cive et textore, quem praematura morte fata mihi eripuerunt, matre vero Magdalena Dorothea, e gente Behrensia, quam adhuc superstitem pie deveneror. Quibus puerilis aetas institui solet linguarum et doctrina-

rum elementa, ea privati praeceptores me docuerunt, deinde vero majorem urbis patriae scholam frequentavi, inter cujus doctores praecipuo loco gratias referre debeo Breithauptio, A.A. M., tunc classis secundae praeceptori, nunc Rectori scholae Gryphiswaldensis celeberrimo, et Clarissimo viro Gustavo Sarpio, P. P. O. ejusque scholae Rectori, quibus tot tantaque beneficia debeo, quanta alii nulli. Anno MDCCCXXII. inter cives academiae patriae receptus, praemissa philosophia et historia, juris studio me dicavi et in discendis Institutionibus juris civilis Gründlerum et Diemerum magistros habui, in Pandectis Kaemmererum et Eduardum Huschkium: encyclopaediam juris, historiam juris civilis et jus Germanicum privatum Diemerus me docuit, jus canonicum et processum judicarium Gründlerus, jus criminale cum processu et jus feudorum Kaemmererus, denique scholis Gründleri et Von Bergii interfui, artem ex Actis referendi et discernendi docentium, nec non Diemeri, cum historiam et jus publicum Megapoleos enarravit. Finito studiorum academicorum cursu legitimo ab ordine Ictorum in hac academia decenter petii, ut ad examen, quod rigorosum nominatur, admitterer. Quod cum d. XII. Decembr. MDCCCXXV. superaverim, jam ab eodem Ordine illustri ea, quae par est, observantia et modestia precatus sum, ut summos in utroque jure honores benevole in me conferre velit.

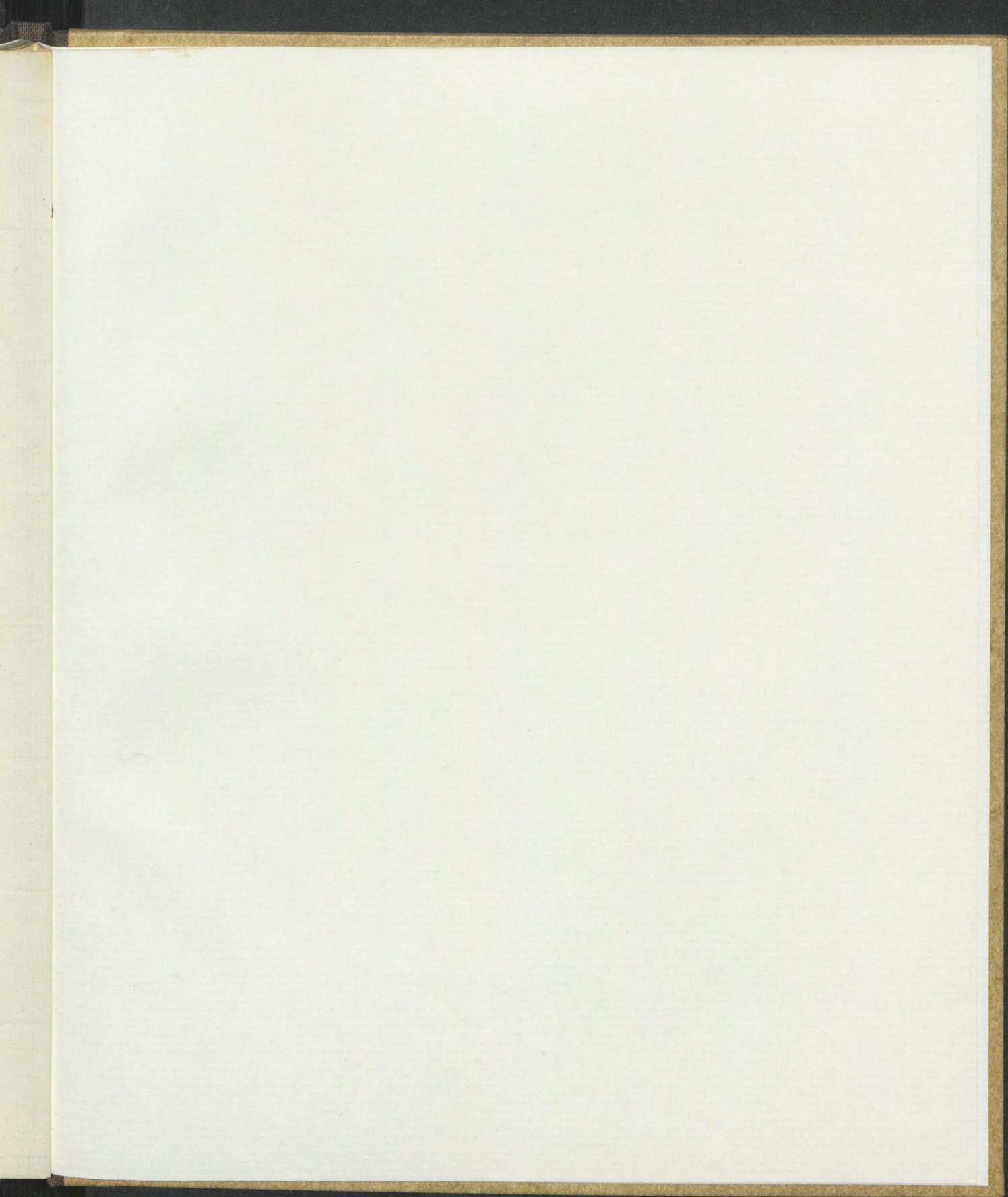
His Candidati doctissimi precibus Ordo noster non potuit non annuere, summos potius in utroque jure honores ipsi decrevit. Quorum obtinendorum et ex solenni hujus Academiae more capessendorum causa Candidatus dignissimus proximo, qui instat, Jovis die, IX. Mart. MDCCCXXVI. a hora IX. ante meridiem, in oeco Curiae Rostochiensis maximo, qui imperialis dicitur, me Praeside defendet dissertationem a se ipso conscriptam, cui inscribitur:

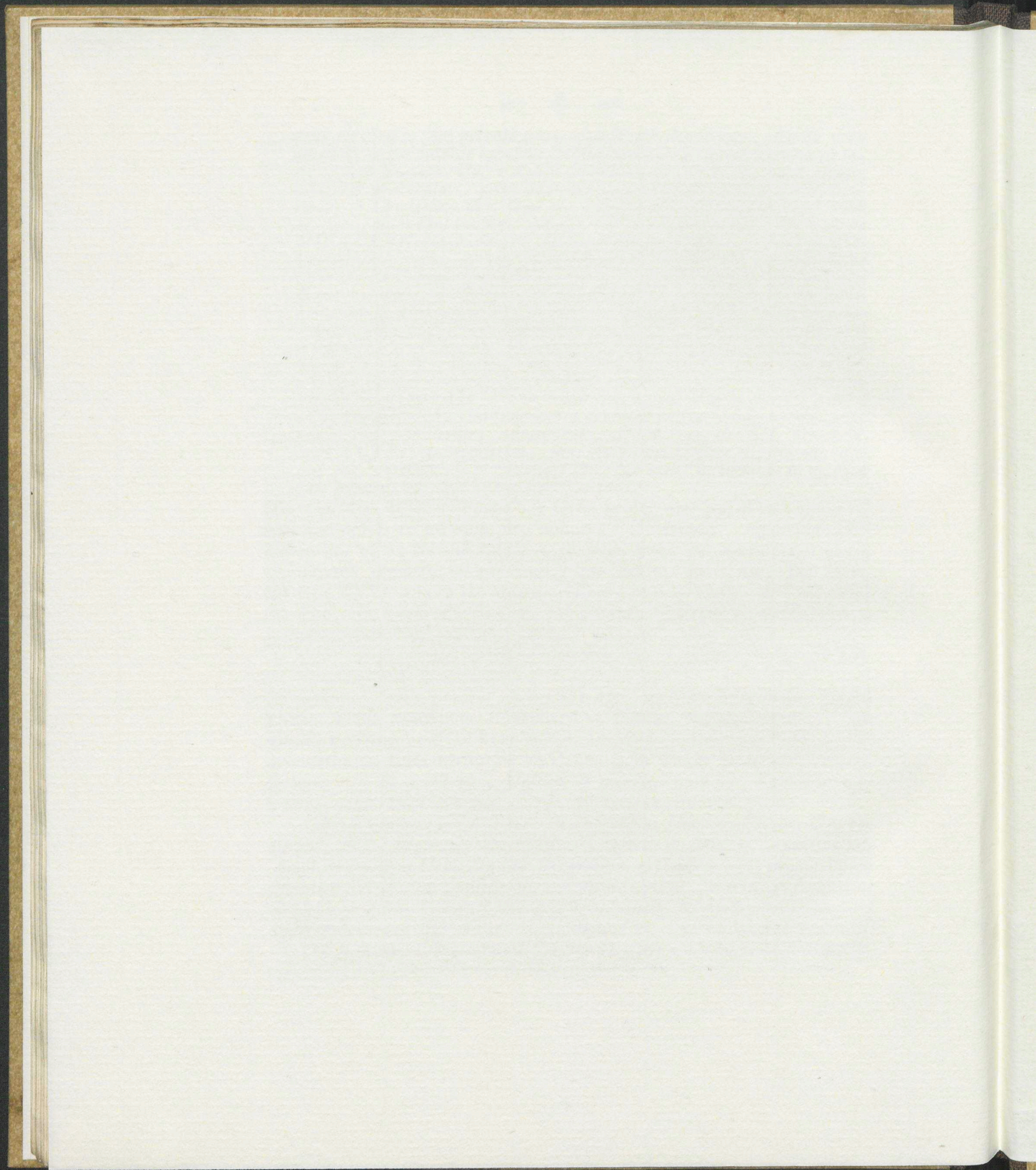
An et quo sensu servitus non utilis fundo imponi possit? ad LL. 15 et 19 D. de servitut.

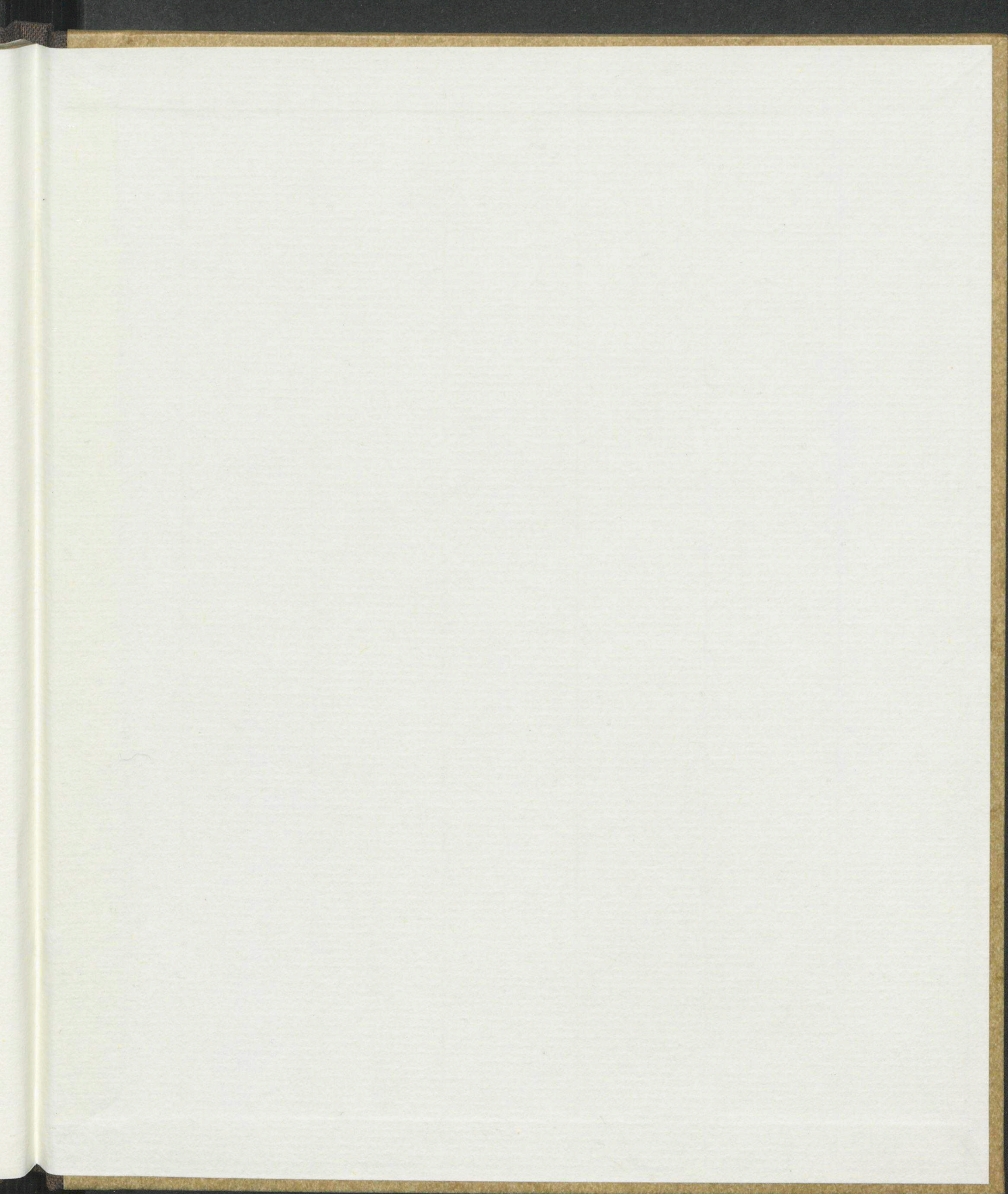
hoc autem negotio peracto, hora XII. ego, ex jussu Serenissimi Magni Ducis, hujus Academiae Cancellarii et Patroni Magnificentissimi, qui munus Procancellarii ad hanc solennitatem in me contulit, Candidatum ornatissimum Juris utriusque et Canonici et Civilis Doctorem creabo, ipsique jura et privilegia, legibus et moribus cum hac dignitate conjuncta, secundum antiquum hujus Academiae ritum tribuam.

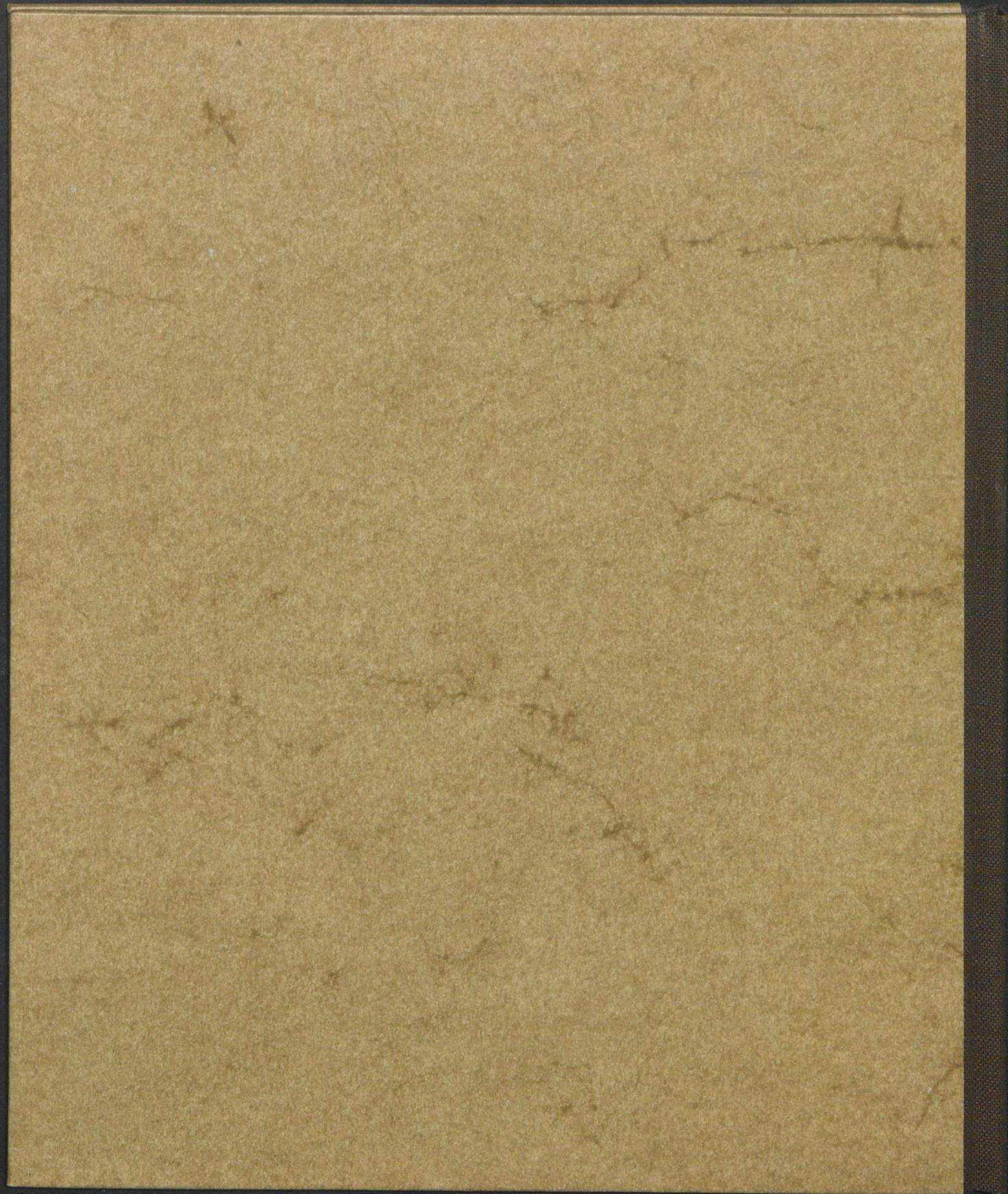
Quam quidem solennitatem ut Magnificus Dominus Rector, Generosissimus summi Regiminis ad curandas res nostras academicas Commissarius, Amplissimus hujus Urbis Senatus, Perillustres et Generosissimi provinciarum utriusque Megapoleos Consilarii et Ordinum Deputati, Gravissimi Academiae et Urbis proceres, Generosissimi et Praenobilissimi Commilitones praesentia sua condecorare dignentur, decentissime et observantissime rogamus.

P. P. in Academia Rostochiensi, Dominica Laetare a. d. V. Mart. MDCCCXXVI.

7) Wenn man auch die Eltern, außerdem, daß sie ihren Consens gegeben haben, für gültige Zeugen hält, so darf es doch an der feyerlichen und bedachten Handlung einer wechselseitigen Willens-Erklärung zur Ehe, in Gegenwart der Eltern, als Zeugen, nicht fehlen.

8) Denn der Eltern oder Vormünder Consens entfernt nach jenen Gesetzen den Begriff der heimlichen Verlöbniße nicht, wenn diese ohne die vorgeschriebene Feyer eingegangen sind.

His igitur rationibus cum insit clara et omni dubio exuta Summi Provocationum Senatus explicatio legum supra allegatarum, quam Consistorium Rostochiense et reliqua dicasteria provincialia in decidendis, quae de sponsaliorum vi et indole quotidie oriuntur litibus, absque dubio secutura sunt, nolimus haec omnia nescire eos, quorum interest, ne in tam gravi et difficili negotio errorem committant, parentes puta, tutores, parochos, praefectos, iudices, causarumque patronos, idque eo magis, cum monstrant rationes decidendi propositae, Summum Provocationum Senatum haud probasse ea, quae de testium in sponsalibus indole nuperime proposuit auctor aliquin juris nostri tum publici tum privati experientissimus Perillustris et Generosissimus *Carolus Albertus de Kamptz* im Handbuch des Meckl. Civilrechts, Rost. 1824. p. 596. quippe qui testes *solemnitatis* causa sponsalibus interesse negat, solius potius *probationis* causa requiri contendit. Optabile autem est, ut parochi nostri gravissimum hoc de sponsalium forma testiumque necessitate inter ea recipiant, de quibus coetus ecclesiae, praecipue ordinis inferioris, in concionibus publicis certiores facere jussi sunt per legem sapientissimam et humanissimam Friderici Francisci P. P. de dato Suerini, 10. April. 1815. (de Both Part. IV. Nr. XLVI.)

Sed mitto, quae de hac re gravissima adhuc dicenda essent, et ad id transeo, quod scribendi occasionem mihi praebuit. Instat enim *solemnitas* disputationis publicae et promotionis

Viri doctissimi

Theophili Henrici Friderici Gaedcke,

Rostochiensis, Jurium Candidati,

qui peracto studiorum academicorum curriculo et examine rigoro laudabiliter superato summis in utroque jure honoribus exornari cupit. Vitae suae rationem ipse vir doctissimus ita descriptam nobis exhibuit:

„Natus sum Rostochii die V. ante Kal. Septbr. anni MDCCCIV. patre Joanne Rudolpho Friederico Gaedcke, honesto hujus urbis cive et textore, quem praematura morte fata mihi eripuerunt, matre vero Magdalena Dorothea, e gente Behrensia, quam adhuc superstitem pie deveneror. Quibus puerilis aetas institui solet linguarum et doctrina-

